

Beeldende kunstenaars - ook - in aktie tegen De Graaf.

Op 8 december 1983 kwamen de Nederlandse beeldende kunstenaars op overtuigende wijze in aktie. Ze verzetten zich tegen het wegbezuinigen van de BKR (zie kader), dus tegen het wegbezuinigen van de beeldende kunstenaars! De akties werden georganiseerd door de Beroepsvereniging van Beeldende Kunstenaars. Deze BBK is een onafhankelijke vakorganisatie, vlak na de oorlog opgericht, 2500 leden. Er werd gekozen voor een 'klassieke' aktievorm, namelijk het bezetten van musea. Al eerder voerde de BBK met succes museumbezettingen uit in 1968 en 1971. Ook toen om het al duidelijk blinkende bezuinigingsmes van tafel te krijgen.

DAG EN NACHT BIJ DE NACHTWACHT

De maatregelen van 1968 en 1971 verbleken echter bij wat Brinkman en De Graaf per 1 januari 1984 voor deze toch al economisch zwakke groep hebben uitgedacht. Daarom lieten meer dan 90 sterk gemotiveerde kunstenaars zich op 8 december voor een toen nog onbekende tijdsduur van de buitenwereld afsluiten. Onder andere de nachtwachtzaal zou voor achttien dagen en nachten hun bivak vormen. Zonder buitenlucht en daglicht voerden ze hun strijd om de aandacht te vestigen op het gevaar dat (toen nog) boven hun hoofd hing. Ondersteund door een even grote groep, die op datzelfde moment de nieuwe vleugel van het Amsterdamse Stedelijk Museum bezette. Dat werd 'De Woeste Vleugel' en uitgeroepen tot permanent aktiecentrum. Van hieruit werden de akties gekoördineerd en uitgebreid over heel Nederland.

Tijdens de eerste tien dagen gingen zo'n beetje alle grote musea dicht, gevolgd door vele andere, in totaal ongeveer 23. Sommige uit 'voorzorg', andere door een bezetting of uit solidariteit.

MINSTENS 2000 UIT DE BKR

De bezuinigingsmaatregelen van Brinkman en De Graaf op de BKR houden het volgende in. Ten eerste wordt er een *hoge financiële drempel* gelegd. Iedere BKR-gebruiker moet vanaf 1 januari 1984 kunnen aantonen in de twaalf voorafgaande maanden (dus in 1983!) 3000 gulden eigen inkomsten uit artistieke arbeid te hebben ontvangen. In 1984: 6000 en in 1985: 8000 gulden. Onderzoek in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken heeft aangetoond dat dit volstrekt onhaalbaar is. Hetgeen betekent dat er de komende twee jaar minstens 2000 kunstenaars buiten de BKR vallen. Ten tweede

worden de *artistieke kriteria* verzwaaard. Om voor de toepassing van de BKR in aanmerking te komen vermeldt de nieuwe verordening:

'Voldoende artistiek scheppend vermogen en vaktechnische bekwaamheid kunnen niet langer basis voor toepassing van de regeling zijn, er dient duidelijk sprake te zijn van een daar *wezenlijk bovenuit gaand volwaardig* beeldend kunstenaar-schap.' (kursivering van mij - TdV) Niemand weet hoe deze *ongrijpbare* formulering geïnterpreteerd moet worden. Onder invloed van het Rijkskonsulentschap zal dit oneindig rekbaar criterium gebruik worden om op zogenaamde artistieke gronden zoveel mensen uit te sluiten als de gewenste bezuiniging vereist.

AF NAAR EEN UITKERING

De bezuinigingen op de BKR van 100 miljoen gulden in drie jaar - op een begroting van 130 miljoen - lijkt de staat heel wat op te leveren. Maar de kunstenaars die niet meer in aanmerking komen voor de BKR, vloeien af naar de RWW of de bijstand. Daardoor gaat van de 100 miljoen ruim 85 miljoen naar deze uitkeringen. De netto-besparing van 15 miljoen (materiaal en ateliërgeld) is op de totale begroting van deze regering een druppel op een

De letters BKR staan voor Beeldende Kunstenaars-Regeling. Dit is een arbeidsregeling voor beroeps-beeldende kunstenaars tussen de 26 en 65 jaar. De BKR stelt hen in staat om te leven - minimumloon - en te werken (een toeslag voor atelierhuur en materiaal). Om voor de regeling in aanmerking te komen moet een kunstenaar aan een aantal serieuze voorwaarden voldoen: beroepsopleiding, professionele akkomodatie, exposities en verkoop. Deze voorwaarden zijn de laatste jaren regelmatig verzwaaard. Bovendien wordt elk jaar nagegaan of de BKR-gebruiker nog wel aan de normen voldoet. De beoordelingskommissie bestaat uit vakbondsvertegenwoordigers (kunstenaars), deskundigen van de plaatselijke overheid en het Rijkskonsulentschap. De laatste heeft een vetorecht! Ongeveer 2500 kunstenaars maken gebruik van de BKR.

DE GRAAF FLIKT WEER EEN KUNSTJE

FOTO: M. VERMEEREN

gloeïende plaat. Bovendien komen veel toeleveringsbedrijven in financiële moeilijkheden; dus binnen een paar jaren ook hier ontslagen en mensen in de uitkering.

Veel kunstenaars zijn per 1 januari uit de BKR gevallen door de verhoogde financiële drempel. Hun uitkering bedraagt gemiddeld zo'n 1400 gulden per maand. Aan de andere kant van hun boekhouding staan in veel gevallen zeer hoge lasten: ateliers, afschrijving inventaris en materiaal, enzovoort. Voor hen is geen overgangsregeling. Door de absurd korte periode na de aankondiging hebben ze zich op geen enkele manier kunnen voorbereiden. Ook kunnen ze geen werk op de 'vrije markt' verkopen, omdat er geen bijverdiensten toegestaan zijn binnen de RWW of bijstand.

ARTOTHEKEN ONTMANTELD

De bezuinigingen hebben ernstige gevolgen voor de uitleencentra voor beeldende kunst, de artotheken. De artotheek wil een bijdrage leveren aan de ontmoeting tussen kunstenaar en

publiek. Bijvoorbeeld door het organiseren van tentoonstellingen en projecten, het geven van informatie en het uitlenen van kunstwerken aan particulieren. Een lidmaatschap kost 15 gulden per jaar en hiervoor kan ieder lid twee kunstwerken lenen. Er zijn in Nederland artotheken in alle steden met in totaal ongeveer 40.000 leden. Ze zijn tot stand gekomen door initiatieven en acties van de beeldende kunstenaars. Hierdoor zijn de zinloze 'kunstpakhuizen' verleden tijd geworden. Door de bezuinigingen op de BKR dreigt er een tekort aan kunstwerken te ontstaan. Nu al hebben de artotheken te kampen met een veel te gering aanbod van werk (20 schilderijen, enzovoort per artotheek per maand), terwijl er per artotheek per week ongeveer tien leden bij komen. Brinkman en De Graaf zijn dus ook nog bezig een eind te maken aan de opbouw van een unieke collectie van beeldende kunst van een hoge kwaliteit waar iedereen gebruik van kan maken.

HET ESTAFETTESTOKJE VAN DE AKTIE VIEL

In 'De Woeste Vleugel' werden zeer veel activiteiten georganiseerd: een fototentoonstelling over de acties, solidariteitsvoorstellingen door zo'n zeventig muziek-, toneel- en dansgroepen. Verder tweemaal een journalistenforum en een bijeenkomst met dertig dichters die uit eigen werk voorlezen.

Tot en met 19 februari blijven we in 'De Woeste Vleugel'. Tijdens een slotmanifestatie wordt een 'kunsttribunaal' georganiseerd, waarin de regering Lubbers zal worden aangeklaagd vanwege het totale kunstbeleid of beter gezegd het ontbreken daarvan. Hierbij worden zoveel mogelijk andere kunstdisciplines betrokken.

De BBK heeft vanaf het begin naar verbreding van de actie en het organiseren van de solidariteit gestreefd. Dit leidde onder andere naar samenwerking met het Uitkeringsfront en steun van politieke partijen en alle grote gemeenten. Ook is er contact gezocht met de Kunstenbond FNV, die aanvankelijk afwachtend reageerde, daarna - toen de actie goed liep - solidair was (vooral financieel) en vervolgens verzandde het officiële contact. Volgens ons heeft de Kunstenbond een duidelijke kans gemist om de daadwerkelijke solidariteit binnen de FNV te organiseren. Het gaat nota bene om de bezuinigingspolitiek van deze regering die zoveel verworvenheden afbreekt.

Een vergelijkbaar teleurstellende ervaring hebben we opgedaan bij de slotmanifestatie van de AbvaKabo in december in de RAI Amsterdam. Bij deze formele beëindiging van de acties wilde de BBK het estafettestokje van de acties overnemen. We wilden laten zien dat ambtenaren, trendvolgers, uitkeringsgerechtigden en kunstenaars door dezelfde bezuinigingswaan getroffen worden. Maar we kregen niet eens spreektijd.

ZELFS MITTERRAND HEEFT HET GEWETEN

In de periode dat we dit artikel schrijven hebben veertig kunstenaars het Vincent van Gogh Museum in Amsterdam bezet. Aanleiding is de overheveling van 20 miljoen gulden van de BKR naar het ministerie van Brinkman. Zonder enig overleg met het 'beroepsveld' heeft Brinkman dit be-

DE GRAAF FLIKT WEER EEN KUNSTJE

The logo for 'Solidariteit' is written in a stylized, bold, italicized font. The letters are white with a black outline, set against a dark background.

dacht. De BBK wilde ervoor pleiten dat dit geld direkt besteed zou worden voor inkomstenderving van beeldende kunstenaars. Door de bezetting wilden we een gesprek hierover met Brinkman en De Graaf afdwingen. Dat is gelukt, omdat een paar dagen later Mitterrand daar een diner zou houden met 2000 hooggeplaatste lieden. Het gesprek dat 8 februari plaatsvond, leverde niets op. Er werd toegegeven dat de toepassing van de nieuwe regeling velen in grote problemen zou brengen. Dat was alles. Met dat massa-diner blijkt overigens dat de nederlandse regering als het zo uitkomt graag 'kultureel' mooi weer speelt en kapitalen uitgeeft met kunst als visitekaartje. Op hetzelfde moment worden de beeldende kunstenaars de bijstand in geschopt.

Onze akties zullen doorgaan tot er resultaten geboekt worden. Natuurlijk om onze direkte belangen te verdedigen, maar ook om te voorkomen dat het maken, kopen en lenen van kunst slechts voor een elite is weggelegd.

namens de BBK
Tennie de Vré